

ERDÉLYI LAJKA

Ramaszetter Róbert urnak
I. Disztér 2. tp. Budapest

Főszerkesztő
DR. PAÁL ÁRPÁD

KERESZTÉNY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP

Előfizetési árak: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400, negyedévre 210, egy hóra 70 let. Magyarországon: Egész évre 50 P. félévre 25 P. negyedévre 15 P. Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.

Főmunkatárs
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

Szovátán az alkotmányos kormányzásra való visszatérést követelték

Csak huszonnyolc képviselő és huszonhárom szenátor jelent meg az értekezleten. — Bukaresiben kicsinylik a mostani megmozdulást

Szováta. Saját tud. A szovátai maniuiista tanácskozással sokkal nagyobb számban gyűltek össze a képviselők és szenátorok, mint ahogy ezt vajdista körökben gondolták. Huszonnyolc képviselő és 23 szenátor jelent meg ezeken kívül kilenc csatlakozó nyilatkozat érkezett Szovátára olyan erdélyi képviselőktől, akik akadályozva voltak a megjelenésben.

Az összegyűltekkel Erdély és Erdély tíz megyéje és vidéki szervezete volt képviselve. Bihar, Naszód, Kolozs, Szatmár, Szilágy, Máramaros, Kisküküllő, Torda, Szamos, Maros. Képviseletlenül maradt: Arad, Fogaras, Brassó, Nagyküküllő.

A tanácskozás délután két órakor kezdődött Socol Aurél kolozsvári képviselő beszédével, aki a politikai életnek több olyan színtalmögötti eseményéről számolt be, amelyek általánosságban nem ismeretesek.

Socol Aurél megnyitó beszéde.

— Sajnos, — mondotta — nem tudunk érintkezésbe lépni összes barátainkkal, mert akkor sokkal többben lennénk. Hogy miért gyűltünk össze? Mert tulságosan nehéznek éreztük már a lelkiismeretünket, hogy oly hosszú idő óta nem szállottunk szembe a Maniu Gyula elleni manőverekkel. Ez a gyűlés jelezni akarja azt, hogy Erdély erkölcsi alapja nem omlott össze! Revízió alá kell vennünk a közelmúlt politikai eseményeit és meg kell állapítanunk, hogy a mai helyzet nincs összhangzásban Erdély hagyományával.

— Kijelentjük Erdély nevében, — amely országrész nevében jogunk van beszélni, — hogy a restauráció kizárólag a nemzeti-parasztpárt műve volt. Mi ragaszkodunk a királysághoz és a királyhoz, de alkotmányos monarchiát akarunk! Azok a híresztelések, hogy mi köztársaságiak lennének, merő rágalmak!

A továbbiakban Socol nyilvánvaló célzásal Tileára, a következőket mondotta:

— 1926-ban alakult meg a Chemarea, azzal a céllal, hogy tömörítse a nemzeti-parasztpárti ifjúságot, de hamar eltért eredeti rendeltetésétől és különféle ambícióknak lett a televénye. A Chemarea kebeléből kikerült ifjak megkísérelték, hogy egész lépcsőfokokat átugorva, felelőtlen tényezőkké váljanak és törvénytelen befolyást gyakoroljanak. Az ő működésük vet gátat az ország alkotmányos élete kialakulásának.

Az öt pont, amit elhatároztak

Számos felszólalás után a gyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el:

1. Követeljük a nemzeti parasztpárt egész programjának bátor megvalósítását, különösen választójogi reformot, közigazgatási reformot; a decentralizáció elvének tiszteletben tartásával új gazdasági és pénzügyi politika megindítását követeljük, amely összhangzásban álljon az ország mezőgazdasági jellegével

Majd az utolsó évek politikai eseményeit világitotta meg.

— Jorga bukása után, — mondotta — azzal a határozott igérettel hívták vissza Maniut, hogy szabadkezet nyer a kormányzásra, vagyis az alkotmány szelleme szerint kormányozhat. Rövid idő múlva azonban le kellett mondania. Mi, erdélyiek azt kértük, hogy a párt vállaljon szolidaritást Maniuvál. Vajda ki is jelentette, hogy egyetért vele, de azért mégis vállalta, hogy kormányt alakítson, pedig Maniu és Mihalache már meggyeztek abban, hogy Titulescu-kormány következzen a nemzeti-parasztpárt támogatásával.

Ime Mironescu következtelensége után Vaida következtelensége.

Maniu terhére rágalmozó nyilatkozatot akartak kicsikarni Skodaéktól.

Ezután a Seletzki-ügyre tért rá Socol.

— Az egész ügy azért robbant ki, hogy a nemzeti-parasztpártot és főként Maniut kompromittálják vele. Mirto és Tilea azzal a határozott megbízatással utaztak Prágába, hogy a Skoda-gyár igazgatóságától rágalmozó nyilatkozatot csikarjanak ki Maniu terhére. A Vaida-kormány passzív magatartása ebben a kérdésben mindenkit felháborított. Maniu a Seletzki-bojtány kibobbanásának első pillanatától kezdve beszélni kívánt a parlamentben az ügyről, hogy megvilágítsa az állam egész hadfelszerelési politikáját, de Vaida megtiltotta neki ezt, nehogy nehézségeket okozzon a kormányznak.

— Szomorú, hogy más pártoknak kellett a hadiszereplési szerződés védelmére kelni.

Socol végül tiltakozott a kizárási határozat ellen s kijelentette, hogy ennek semmi hatálya nem lehet.

Augusztin Papa hangoztatta, hogy a szovátai gyűléssel politikai ujjaszületés indul meg Erdélyben és egész Románia politikai életében.

Jonel Pop a tanácskozás két jellegzetességére mutatott rá: az egyik az, hogy azt tulajdonképpen senki se hívta össze, mert spontán megnyilatkozás volt; a másik pedig, hogy a szónokoknak nincs szükségük érvelésre, bizonyítgatásra, mert mindenki egy véleményen van.

— Könnyebb, — mondotta többek között — jó udvaroncnak lenni, mint jó hazafinak.

s amely lehetővé tegye az ország termelvényeinek értékesítését. Követeljük a párt vezetőségétől és a kormánytól, hogy haladéktalanul hozzon intézkedéseket, amelyek alkalmasak Erdély és a Bánság teljes elszegényedésének a megakadályozására, továbbá az állami szolgálati ágak felbomlásának megállítására.

(Tudósításunk folytatása a 3. oldalon).

Új keresztény állameszme Ausztriában

Irta: Paál Árpád

Erdemes odafigyelni arra, ami most Bécsben történik.

Bécs, az egykori osztrák császárság birodalmi székhelye, a még korábbi római szent császárság fővárosa ma már csak egy kicsinyé vált országnak a kormányzó központja. A békeszerződések azonban ezt a kicsi országot mintegy ütköző állammá tették a nagyméretű birodalma és Kelet-Európa többi országa között.

Kelet-Európa felé való helyzetében nagyon osztozik a szintén kicsi államná lett Magyarországgal, s ezt Ausztriával együtt mindketten mindjobban felismerik. Mindenesetre az egykori osztrák-magyar közösség örökre szidott, átkosnak érzett állapota helyébe a két kis állam mind őszintébb barátsága lépett. Kelet felé ez a barátság enyhíti meg Ausztriának azt a helyzetét, hogy ütköző állammá változott.

Nyugat felé azonban, éppen a nagy német testvér felé, Ausztria ütköző államisága csúszva csúszva ütköz. A nagy német egység kialakítását akarják Németország felől, de Ausztria hivatalos politikája ennek ellenáll. A békeszerződések óta ez a német egység kérdése folyton ott lebegett Ausztria fölött s európai érdekké minősítették a Németországgal versengő nagyhatalmak, hogy az a német egység meg ne legyen. Ausztrián belül viszont korábban még a hivatalos politika is a német egységhez húzott, a nép érzése annál inkább. Hogy a hivatalos politika újabban a Németországtól való elkülönülést akarja, ez újabb keletű áramlat. A Hitler-uralommal szemben való újabb tájékozódása Ausztria kormányának. Ez az újabb tájékozódás azonban annál rokonszenvesebb Németország versengő államainál.

Ausztria ezzel a hivatalos politikával nagy külpolitikai támaszt szerzett magának. Most már csak belső életét kellene megerősítenie, hogy önálló létét, államiságát ne csak külső támogatásokkal, de saját belső erejével is biztosítani tudja. Csakis ennek az önálló belső erőnek a kiképződése tudja Ausztriát ütköző állami helyzetében igazán fönntartani. Mäskülönben meglehet ugyan a német birodalomtól különváló önállósága, de ez egyúttal azt is jelenti, hogy Ausztria csak a németellenes hatalmak eltartottjaként maradhat ebben az önállóságban.

Bizonyára Ausztria mai hivatalos politikájának is nehéz belenyugodnia abba a gondolatba, hogy ilyen kitarított legyen. Felszabadulási vágy lüktetett tehát abban a legújabb keletű beszédben, amellyel Dollfuss Engelbert osztrák kancellár bejelentette, hogy megkezdik Ausztria alkotmányának a „hivatasok rendisége” szerinti átszervezését. Vagyis tehát megalkotják azt az államrendszert, amely keresztény alapon, a társadalomnak foglalkozások szerinti csoportosításával, ezzel az új „rendiséggel” megszünteti az eddigi osztályellentéteket. Ur és szolga, munkavállaló és munkaadó egy társadalmi szervezetben, egyen-

lő kölcsönösséggel venne részt, s így az emberi foglalkozásokból folyó természetes tagozódást hozná létre. Az ilyen tagoltság a munkaviszony közötti eddigi ellentéteket megszüntetné, mert magát a foglalkozást, annak a sikeres folytatását közös ügyvé tenné a munkás és a gazda között.

Következnek a béreknek, az áraknak, a termelési és fogyasztási folyamatnak olyan rendezése, hogy a dolgozók családi vagyonhoz, otthonalapításhoz jussanak. Így következnek el a társadalmi összhang, s a társadalom önkormányzatán felépülő állam. Nem a kényszerítő és parancsoló felsőséget, hanem a maguk életvalóságának a kibontakozását éreznék az emberek. Ezt jelenti a „hivatásrendiség” alapján épülő állam.

A XI. Pius pápa által 1931. május 15-én kiadott szociális körlevél, a *Quadragesimo anno*, című világszótat vetette föl ennek a hivatásrendiségnek az eszméjét. És Ausztria az első állam, amely hivatalosan kijelenti, hogy ez eszme szerint akar megszervezkedni. Ebben keresi a maga belső megerősödését. Hogy megtalálja-e, az mindenestre attól függ, vajon képes lesz-e azt a bizonyos társadalmi önkormányzatot elérni, amit a pápai körlevél a hivatásrendiség lényegének jelez. Ilyen társadalmi önkormányzat nélkül csak állami diktandó lehet, ami a hivatások szerinti tagozódást mozgathatja ugyan, de egyúttal erőtlenné bábba is teszi a mozgatók kezében.

Ausztria külpolitikai helyzete és a festvéri német néppel való küzködése most politikai szükségként hozza azt, hogy erős központi hatalomnak kell ott működnie. Ez a hatalom könnyen csábító tud lenni olyan irányban, hogy a hivatásrendiség kialakulásában is csak kormányakaratot valósítsanak meg, s ne a társadalom magából nőő önkormányzatát. Ugy az olasz, mint a német példák a diktatúrákat kínálják. A levegő másutt is tele van ilyen vágyakkal és a kifáradt népekben is meg van a hajlandóság a parancsoló hangok követésére. Ha Ausztriában ilyen diktatúrás irányban torzul el a „Quadragesimo anno” megvalósítása, akkor sikerrel nem járhat, mert társadalmi összhang helyett csak társadalmi erőket fog elnyomni, hogy hivatalos erőket kiemeljen.

Ez nem az, amit a „Quadragesimo anno” akar. A pápai körlevél az új társadalmi rendet a társadalom saját erőinek a természetes kibontakozásában keresi. Nem a diktatúrában, hanem az önkormányzatokban.

A győzelmes forradalom

— Naplójegyzetek —

Irta: József királyi herceg

1918 október 31-én a törvényes hatalom kezeiből kicsuszott az ország. Minthogy a megbízható csapatok, amelyeknek Budapestre küldését József királyi herceg folyton sürgette, nem érkeztek meg, Károlyi Mihály és az ő kis oligarcha-csoportja minden nagyobb erőfeszítés nélkül megkaparintották az annyira óhajtott államhatalmat. Ha Károlyi és társait nemzeti szellem hatja át, az lett volna a feladatuk, hogy mentsek minden erővel a még megmenthető, a megbízható csapatokkal védjék az ország-határait. Ők azonban új világot akartak építeni. Kódos doktrínák és a valóság között áthidalhatatlan űr tátongott. A régi hadserög maradványait, amelyek az összes megbízható tanuk szerint az ország védelmére alkalmasak lettek volna, szétzüllesztették, hogy felépíthessék Kunfi és Jászi új világrövidjét, az úgynevezett népköztársaságot. József királyi herceg alábbi naplójegyzéseiből látjuk, hogy ezek a szélső radikális törekvések már az első nap kiütözköztek az októberizmusból.

November 1.

November 1-én a városban teljes a rend és nyugalom. Az őszirózsák elfonnyadtak már. De most föllobbanak a lángok a vidéki városokban, gyújtogatnak, rabolnak, gyilkolnak és a forradalom parazsa az országban mindig jobban terjed.

Károlyi, Jászi, Kunfi és Batthyány délután hozzám jönnek a legnagyobb izgalomban.

Megdöbhentő brutalitással véresre verte egy detektív a bélzerindi református lelkészt a nagyszalontai rendőrségen

A lelkész alighanem örökre elvesztette egyik szemévilágát. A nagyváradi ügyészségen feljelentést tettek a megvadult detektív ellen

Aradról jelentik: Minősíthetetlenül durva és brutális támadás áldozata lett az aradmegyei magyar társadalom egyik ismert tagja, Igyártó Sándor bélzerindi református lelkész. A megdöbhentő eset részleteit az alábbiakban ismertetjük.

Igyártó Sándor, aki az aradmegyei Magyar Párt vezetőségének tagja, még szeptember 8-án Nagyszalontára utazott üzleti ügyben. Dolga végeztével a Korona-szállóba ment vacsorázni, majd pedig helybeli urak társaságában töltötte el az estét. A társaságnak a lelkész fölemlítette, hogy a rendőrséget kellene igénybevennie, mert ellopták 1000 leijét, de nem teszi meg, mert egyízben 4000 leit lopnak el tőle és hasztalan kereste föl panaszával ezt az intézményt. A szomszédasztalnál ült Farcas Livius szalontai detektív, aki hirtelen felugrott helyéről és felszólította a lelkészt, hogy személyének igazolása végett menjen fel vele a rendőrségre. Minthogy a detektív nem mutatott fenyegető szándékot, a lelkész eleget tett a felszólításnak.

Amikor az egyik rendőrségi szobába érték, a detektív őt közrendőr jelenlétében az ajtó sző nélkül bezárta, majd valamilyen kemény tárggyal úgy ütötte halántékán a lelkészt, hogy az eszméletét veszítve, összerogyott.

Nagy fájdalom közepette tért magához a szerencsétlen ember. Amikor a detektív ezt észrevette, újból nekilámadt a kemény tárgy-

gyal a száját ütni, miközben így kiáltozott:

— Itt döglés meg kutya! Élve nem hagyod el a rendőrség épületét! Már régen lesünk rád, jól tudjuk, ki vagy! Te mered bírni a román közállapotokat?

Eközben állandóan ütlegelte Igyártót, majd, amikor belefáradt, a teljesen összetört embert végül elboccsátotta a rendőrségről. Igyártó a brutális támadás következményeiről azonnal orvosi láttelelet vétett fel, amely szerint huszonöt napon túl gyógyuló sérülést szenvedett fején, szemén, fülén és egész testén, ezenkívül egyik szemé látását valószínűleg örökre elvesztette. Idegsérülése olyan súlyos, hogy valószínűleg csak hónapok múlva lesz abban a helyzetben, hogy szolgálatát elláthassa.

A felháborító támadás nagy megdöbbenést keltett az aradmegyei magyarság körében, annál is inkább, mert a Magyar Párt egyik tevékeny és közismert tagját érte. Igyártó Sándor azonnal megtette feljelentését Farcas detektív ellen és feljelentése nyomán egyrészt a fegyelmi, másrészt a bünyügyi vizsgálat is megindult. Bizonyítja a detektív eljárásának teljesen hivatalonkivüli és törvénytelen voltát az is, hogy Igyártó ellen az étteremben tett kijelentéseiről semminemű jegyzőkönyvet nem vettek föl.

Az aradi Magyar Párt és Igyártó lelkész feljelentése szerdán reggel megérkezett a nagyváradi ügyészségre. Hivatalos hatalommal való visszaélés és súlyos testisértes címén indul meg az eljárás a rendőri ruha viselésére nem méltó, brutális Farcas detektív ellen.

Halálos ítélet Magyarországon. Debrecenből jelentik: A törvényszék kedden hirdetett ítéletet a beregöszörményi rablógyilkosság ügyében. s a gyilkos Bere Lajost kötéltálati halálra ítélte. Bere márciusban fejszével meggyilkolta Pál Sándor 70 éves gazdálkodót és feleségét, a háznál talált 1430 pengőt elrabolta. Tettét bosszúból követte el, mert az idős háza-pár nem kölcsönzött neki 100 pengőt.

Eladó birtok

Szamosmentén, városhoz 9 km.-re, 150 kat. hold szántó és kaszáló gazdasági épületekkel, uriak parkkal, gyümölcsösökkel és 100 hold erdővel. Esetleg külön is eladó egy jókarban levő nagy vízimalmom és egy kompetitív berendezett nagy vízimalmom. Az országot és az állomás mellett. Melléképületekkel, szántófölddel és 50 hold erdő el együtt.

Ertekezhetni: Lászlóczky P. Cluj, Călea Memorandului.

Gróf Batthyány egészen magánkül van, fejét két kézzel fogva, a szobában fel-alá szaladgál. Közli velem, hogy az áramlat annyira köztársasági irányt vett, hogy mindenki Károly király ellen fordul. A nemzeti tanács elhatározta, hogy az új kormányt, amely a királynak tett esküt, letartóztatja, ha a köztársasági áramlatnak ellenáll. Tehát a kormányt le kell mondania, vagy pedig az esküt alól föl kell oldani, s ebben sürgős legfelsőbb döntést kérnek.

Károlyi elmondja, — amiről én azonnal jelentést is teszek a királynak — hogy neki az a szándéka és az az egyedüli út, — ha nem készt már el ez is — hogy a kormány nevében proklamációt ad ki, amely a következőket tartalmazza:

1. A kormány a hatalmat a néptől kapta és nem érzi magát följogosítva arra, hogy az ország kormányformáját meghatározza. Ő azonnal összehívja az országgyűlést és annak azt az ajánlatot teszi, hogy törvényt hozzon Magyarország teljes függetlenségéről, a sajtó szabadságáról és az általános titkos választójogról.

2. Fölszólítja az országgyűlést, hogy 12-24 óra alatt erre vonatkozó elhatározásra tőkélje el magát. Ha elfogadja a törvénytervezetet, akkor jól van, ha nem, akkor azt erőszakolni fogja a kormány.

3. Négy-hat hét alatt választások és az új országgyűlés dönt a kormányzati mód fölött és az államforma kérdésében: köztársaság le-

gyen-e az ország, vagy királyság?

A minisztérium kész leköszönni, de más sem hozhat jobbat.

Miután Károlyi ezt a királynak előadta és én jelentettem, ők távoznak s én elmondom a Felsőnek rettenetes helyzetemet, amelybe mint lógós, belekeveredtem. Ő jóságos melegséggel sajnálkozását fejezte ki és így fejezi be szavait: „Ha a helyzet úgy hozná magával, Téged azonnal följogosítalak arra, hogy új esküt tegy le. Mert Neked ott kell maradnod, Te vagy az én utolsó reményem. A többieknek nem mondhatok most semmit. Tíz percig gondolkoznom kell! En még legsúlyosabb agyályaimat fejeztem ki az állam- és kormányformára vonatkozó pontra nézve, mire a Felső a telefonba mondja: „Das sind Schweine und Bestien!” Közben hallom, hogy megint van valaki mögöttem. A kormány két tagja jön és összevissza beszélnek, azt is mondják, hogy Jászit és Károlyit sürgősen a telefonhoz hívta a nemzeti tanács. Nemsokára magukon kívül berontanak és kérik, hogy Ő Felsőnek mondjam meg, hogy mindez már elkészt; az események vadul kergetik egymást. A köztársaság elemi erővel jön, már csak egy út van, hogy a király mondjon le, vagy pedig erőszakkal fogják erre kényszeríteni. Gróf Batthyány Tivadar két kezét arcára borítja, a pamlagra zuhan és fennhangon zokog. Kállay Frigyes százados, aki a nagyon hangos beszélgetésre bejött Say alezredessel, elfordulva, csendesen sír. Say krétafehér arccal áll mö-

(Tudósításunk folytatása az első oldalról).

2. Az állam minden lehetőségének kifejtése, továbbá a haladás, gyarapodás és erkölcsi fejlődés előmozdítása céljából, végül súlyos belpolitikai megrázkódtatások elkerülése céljából is követeljük az alkotmányos kormányzásra való haladéktalan visszatérést, amely kormányzás szabad legyen minden titkos befolyástól, ami ellentétben áll az alkotmányos rendszerrel és mélységesen káros az ország érdekeire, méltóságára, valamint a korona presztizsére nézve.

3. A nemzeti parasztpárt programjának alapelveihez híven teljes szolidaritást vállalunk Maniu Gyula politikai felfogásával és megvalósítási módszereivel.

4. Mély felháborodással szállunk szembe az áskálódás és rágalom hadmozdulataival, amelyeket Maniu Gyula ellen indítottak el, aki pedig a román nemzet legkimagaslóbb államférfia, akinek a nevéhez az utolsó évtizedek felszabadító harca és az egyesülés nagy-szerű tényei fűződnek. Jogos megbotránkozásunkat fejezzük ki amiatt, hogy az erre hívottak nem érezték kötelességüknek, hogy felvilágosításokkal gátat vessenek a Maniu befeketítésére irányuló törekvéseknek és megtorlással éljenek azokkal szemben, akik ennek az alantas műveletnek részesei voltak.

5. Követeljük a párt megtisztogatását azoktól az elemektől, akik a megfélemlítés és korrupció eszközeivel élnek a pártéletben, különösen pedig a pártfegyelem védelmére hozott megtorló intézkedéseknél az alapszabályokhoz való szigorú ragaszkodást követeljük; azért hatálytalannak tekintjük a fegyelmi határozatot, ami e szabályok megsértésével hozott.

**A kormánykörök megkönnyeb-
bülten föllelegzenek.**

Mint a határozati javaslatból kitűnik, a Maniu-hívek nyíltan nem vállaltak szolidaritást a Boila kiáltvány tartalmával és viszonylag mérsékelt álláspontot foglaltak el. A kormány ezért, a bukaresti lapok szerint, nem is tulajdonít nagy fontosságot a szovétai gyűlésnek. Az ott megjelent 51 parlamenti tagból álló táborat kicsinynek mondják kormánykörökben ahhoz, hogy a kormány helyzetét meg tudná ingatni.

göttem, közben a telefonon Ófelsége hangja szólal meg: „Mi van már megint?... Fellelni akarok s alig kezdek bele a mondatba, kéri, hogy engedjem egy kicsit gondolkodni! Még be sem fejezte szavait, a telefonösszeköttetés megszakadt.

Magam is úgy látom, hogy jobb, ha a Felség most félreáll és leköszön, nehogy esküjével szembekerüljön. Ezt megfelelő proklamációban kellene közzétenni, hogy ő félreállt, mert esküjének megszegésére akarják kényszeríteni, amire ő mindhalálig nem kapható, akkor tudom, hogy így mint istenített nemzeti hős, mint mártír fog állni minden magyarnak a szívében, neve érintetlen marad és mindenkor tisztelet tárgya lesz. Ha azonban hallgatagon eltűrné, kardjához nem nyúlva, Magyarország széjjelszakadását, illetőleg fel-darabolását és nem mond le, akkor az események el fogják őt sodorni és többé nem fog visszajöhetni. Soká töprengem a fölött, hogy mit tegyek. Telefonozni erről, ha nincs még kényszerítő ok, nem akarok, mert beszélgetésemnél sokszor hallom, hogy hallgató készüléket kapcsolnak be valahol a vonalba, amely cincogva serceg. A legrettenetesebb lelkigyőlésben eltöltött fél óra múlva akarok a királlyal beszélni, de telefonja nem felel. Fölhívom Andrássy Gyula grófot, — minthogy most úgy hallom, nem hallgat senki, — elmondom őszintén és legrészletesebben megokolva ezt a nézetemet. Megígéri, hogy jelenlést fog tenni a Felségnek. Hunyady József

**KÖSZVÉNYESEK
GYÓGYITSÁTOK
MAGATOKAT**

Kik a köszvényesek? Mindazok, akik reumatikus bántalmakban, idegzsábjában, epe- és vesehomok-lerakódásban szenvednek, valamint a köszvényesek leszármazottjai; az ülő életmódot élők és mindazok, akik elérték a 40 éves korhatárt. Sok esetben köszvényesek, anélkül, hogy tudomásuk lenne róla azok, akiknek vizelete zavaros és üledékes, akiknek étkezési rendjében túlsok a hús és fűszer.

Mindezen esetekben túltelíti a vért a húgysav, amelyet feltétlenül fel kell oldani. Ezért az e kategóriába tartozó betegségek fellépése esetén URODONAL-t kell szedni minden nap, addig pedig, amíg ezek a betegségek nem jelentkeznek és elejüket akarjuk venni, minden hónapban 10 napig URODONAL-kurát kell tartani.

URODONAL

feloldja a húgysavat

URODONAL erősíti az ereket.

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban

A francia légügyi miniszter Oroszországba repült

Herriot Massarykot is meglátogatja s francia tanárokat küld Moszkvába

Párizsból jelentik: Pierre Cot francia légügyi miniszter kedden délután 3 órakor a francia repülőraj élén elindult Moszkva felé, hogy 15 óra odaérkezzen. Kijelentette, hogy a repülés célja: barátság és technikai okok. Hogy az orosz határnál megforduló európai légvonalat tovább kiépítsék Moszkva felé.

Prágából jelentik: A Vecser értesülése szerint Herriot október közepén Prágába utazik, az ottani francia iskola megnyitására. Ezt az alkalmat felhasználja a volt francia miniszterelnök

arra is, hogy beható tanácskozásokat folytasson Massaryk köztársasági elnökkel és más cseh politikusokkal.

Moszkvából jelentik: Az orosz kormány Herriot moszkvai látogatása alkalmával arra kérte a volt francia miniszterelnököt, birjon rá harminc francia egyetemi s műszaki tanárt az orosz tanintézetekben való közreműködésre. Moszkvában — ottani jelentés szerint — a francia tanárok érkezését már januárra várják.

grófnak is elmondok telefonon mindent, aki megígéri, hogy bármily rettetenes is, ő is mindent elmond Ófelségének.

Három órai hiábavaló próbálkozás után, amely alatt mind rémesebb hírek jönnek, a Felség kérdi, mi van. Erre, minthogy a miniszterek közben esküjök alól való feloldásukat sürgetik, különben lemondanak s minthogy most egyedül vagyok és úgy veszem észre, hogy a telefonba sincsen e pillanatban az utálatos ellenőrzés bekapcsolva, azt mondom: „Felség, kérek határozott döntést a miniszterek esküje végett! De előbb szabad legyen a következőket Felséged figyelmébe ajánlanom: az, hogy Felséged esküjök alól fölmentie őket vagy nem, magára az ügyre közömbös, mert ha nem menti föl őket, akkor leköszönnek és a szovjet, azaz nemzeti tanács, újra őket bízza meg és akkor mint forradalmi kormány folytatják működésüket. Ha fölmentetnek, akkor is mint forradalmi kormány alakulnak meg. Tehát egyre megy. De, nézetem szerint, van itt egy sokkal magasabb nézőpont, t. i. az, hogy ha Felséged nem menti fel őket, akkor ők önként hitsszegőleg léphetnek csak forradalmi alapra és jogos lesz minden szervezkedés az esküszegő kormány ellen. Ha pedig Felséged fölmenti őket esküjük alól, akkor Felséged tudtával, jóváhagyásával alakulnak át forradalmi kormányra; Felséged magára engedni hátrítani a felelősséget és szentesíti a forradalmat, amit Felségedre való tekintettel én veszélyesnek tartok. — Halló, Felség?” — Nem fe-

lel és hallom, hogy mással beszél. — „Halló, Felség?” — „Halló, na mi van?” — „Bocsánat, de oly fontos a dolog, hogy újra el kell mondanom, minthogy Felséged talán nem hallotta?” — „Nem szükséges, tudom miről van szó, folytasd csak!” — „Tehát az előbb előadottak alapján kérem Felségedet, ne méltóztassék őket esküjük alól fölmenteni. Kérem, döntsön, Felség...” Mikor beszélgetésemben idáig értem, bejötték vagy hárman a kormány tagjai közül s hallom őket susogni. — Valóban utálatos! — Batthyány kifejtette előttem, hogy Károly királynak Ottó trónörökös javára le kellene mondania, mert a mai helyzet tarthatatlan és ha ez megtörténne, a legitimitás nem szenvedne károsulást.

Kénytelen voltam a Felségnek szintén azt tanácsolni, hogy mondjon le az általam fönt már kifejtett okoknál fogva! — A király helyett Windischgraetz Lajos herceg felel elutasítólag. Es csattant a kagyló.

Egészen meg vagyok törve, hisz e nehéz órában más hallgatja jelentéseimet és felel a király helyett. Ezt nem bírom el! Fölkelek, otthagynom a telefont. Igaza volt szegény Tiszának, hogy csak beledobnak a mocsárba és bemoeskolnak.

Batthyány Tivadar megy a telefonhoz és fölhívja a királyt.

Hosszasan beszél még Andrássyval, akinek azt mondja a heves vita végén: „Ha a király nem mond le, úgy elesapjuk, mint a rossz cselédet.” Azután Károlyi beszél apósa-

Egyetemi hallgatók — fehér pincérkabátban

Szövetkezetet alakítottak a kolozsvári Kereskedelmi Akadémia román hallgatói. — Példa, amelynek buzdítani kellene

Kolozsvár. Saját tud. Nemrégiben új cégtábla jelent meg Kolozsváron, az Unió-utca sarkán, szemben a Nemzeti Bank épületével. Az egyszerű, sárga cégtáblán ez áll: „Cooperativa Mercur a studenților și licențiatilor Academiei Comerciale Cluj”. Magyarul: A kolozsvári Kereskedelmi Akadémia hallgatóinak és végzettségűinek „Mercur” szövetkezet.

Aki rápillant erre a felíratra, önkéntelenül megérzi, hogy itt valami egészen érdekes, egészen modern dolgról van szó. Olyan alakulatról, amelyet a legújabb nehéz gazdasági idők és a szövetkezeti gondolat általános korszerű térhódítása közösen hívta életre.

A „pincér” — bemutatkozik

Belépünk. Tágas, barátságos vendéglő-helyiség fogad. Baloldalt söntésasztal, amely mögött szolgálatra készen áll egy fehérkabátos fiatalember.

— A főnök urat keressük — mondjuk.

— Milyen ügyben?

— Néhány felvilágosítást kérnénk a szövetkezet megalakulásának történetére és az alapszabályokra nézve...

— Talán majd én szolgálhatok felvilágosítással — mondja és mosolyogva mutatkozik be: — X. vagyok, kereskedelmi akadémiai hallgató.

Hiába szoktunk hozzá a gazdasági válságjatekanak furcsa trükkjeihez, az életsorsok váratlan fordulataihoz, ez a bemutatkozás mégis nagyon meglep. Ugy látszik, még mindig nincs bennünk elég amerikai rugékonyság és elfogulatlanosság. De a pincérkabátos, jómodoru fiatalember semmibe sem veszi meglepődésünket. Modern életfórléssel, a becsületos munka nyugodt biztonságával és derűjével mutat helyet: — Tessék leülni.

Fiókot nyit, előveszi az alapszabályokat, hivatalos iratokat és beszélni kezd.

Az összes egyetemi hallgatókat be akarják vonni a szövetkezetbe

— Ezt a szövetkezetet tulajdonképpen a Kereskedelmi Akadémia Otthonának bevezetése hívta életre. Az Otthon vezetése körül kellemtelen hanyagságok és visszaélések mutatkoztak, a rendtelenség lassanként felemésztette azokat az anyagi erőforrásokat, amelyek rendelkezésére álltak. Be kellett zárni. Ott állottunk tehát minden anyagi támasz, minden gazdasági lehetőség nélkül. Akkor határoztuk el, hogy szövetkezetet

val és megtudom, hogy a király a kormányt föloldotta esküje alól. En már befogom a számat, jöjjön, aminek jönnie kell! Csak megkérdem Bécsét, hogy tényleg fölmentette-e a király őket esküjük alól! — Igenis! — Kérik, hogy írásban ezt adjam nekik! Nincs okom megtagadni, a legmervadóbb helyről tudom, hogy föloldották őket.

Végtelen szomorú dolgokról számol itt be naplóm, de ezeket jobban szeretem eltemetni akkori keservembe.

Ha a király kívánsága szerint Budapesten akarok maradni, nem lehet elkerülnöm azt, hogy fogadalmat tegyek a szovjetnek, hogy alkalmazkodjam. A király ezt jószágon helybenhagyja azzal, hogy még a köztársaságra is bátran esküt tehetek, majd én fogom látni, hogy szükséges-e? Szurmaynak is megmondotta a király, hogy engem fölmentett és szabadon tehetek esküt. Ez életemnek legkeserűbb, legnehezebb lépése. Gróf Hunyady József melegen osztja rettenetes lelkiállapotomat.

Éjjel 11 óra 25 perckor Károlyiék 28.102. eln. 1. hadügyminiszteri szám alatt kiadták az összes magyar csapatok részére a fegyverletélteli rendeletet, ezt még ez éjjel kézbesítették a magasabb parancsnokságoknak és a hadseregparancsnokság megkerülésével kapták meg a csapatok is. Ez a király és a hadseregparancsnokság és az én tudtom nélkül történt. En csak évekkkel később, a hadiléváltár aktái révén értesültem erről a tényről.

alakítunk és a magunk erejéből próbálunk kis kollektivitásunk szorult anyagi helyzetén segíteni. A szövetkezet megalakításának gondolatát Jinga professzor vetette fel, s az ő fáradozása tette sikeressé nagyrésztben törekvéseinket. Három tervünk is volt: szövetkezeti alapon cipész-műhelyt, borbélyüzletet és vendéglőt akartunk felállítani. A három közül a legutóbbi valósult meg legelőször, de korántsem mondtunk le a másik kettőről sem.

— Kik lehetnek a szövetkezet tagjai?

— Kizáróan kereskedelmi akadémiai hallgatók, végzettség és tanárok. Az alapszabályok alig térnek el valamiben a rendes szövetkezeti alapszabályoktól. A minimális társasági részösszeg fejenként 500 lei, amelyet bizonyos törvény által előírt részletekben is be lehet fizetni. Mingyárt a megalakuláskor 24.900 leit jegyeztek a tagok s ebből 14.025 lei azonnal be is folyt. Ma már ott tartunk, hogy hatvanhét szövetkezeti tagunk van. A közönség részéről meleg megértésre talál kezdeményezésünk. Kis vendéglőnk, amelyben rendes kosztot kaphat bárki olesó áron, egészen jól megy. A tiszta haszonból a tagok részesednek. Így a befizetett alapítke-rész lassan visszaterül. Nagybárra kosztban fizetjük a visszatérítéseket. A felszolgáló tagok is ellátást kapnak munkájukért: felváltva, hetenként összeállított sorrendben szolgáljuk ki vendégeinket.

Befejezésül még elmondja, hogy a többi fakultások hallgatói is szervezni akarnak hasonló szövetkezetet s legutóbb az a gondolat merült fel, hogy a kereskedelmi akadémiai hallgatók szövetkezeté is beolvad a nagy közös szövetkezetbe.

— Ez most fog eldőlni a tanév elején. Akármint lesz is, a mi szövetkezeti életünknek is most kell igazi lendületet vennie... Még fontos dolog az is, hogy szövetkezetünk tagjai negyven kolozsvári üzletben kapnak huszszázalékos árengedményt.

A „pincér” az ajtóig kísér, amikor búcsút veszünk. Ott mosolyogva mondja:

— Észrevettem, hogy elcsodálkoztam, amikor bemutatkoztam. Hát csak ennyit szeretnék még mondani, hogy én nagyon büszke vagyok erre a fehér pincérkabátomra...

Kézét fogunk.

Ahányszor elhaladok a sárga cégtábla előtt, mindig eszembe jut:

Lám, a román ifjuság megkezdte már gazdasági szervezkedését. Meghallotta és megértette az idők szavát. Pedig mögötte áll támogat, dédelgető erejével a román nemzeti gondolat és mögötte áll az államhatalom.

Mennyivel égetőbb szükség volna arra, hogy a magára hagyott, elárvult erdélyi magyar egyetemi ifjuság próbálja összefogni a maradék gazdasági erőket önmegmentésére. Egyedül a szövetkezeti tömörülés mutat még lehetőséget, nyílt utat a kisebbségi diákság előtt, amikor a diáksegélyző akciók állandó gyengülése fenyegető közelséggel jósolja a segélyforrások elapadását.

Mikor alakul meg az erdélyi magyar egyetemi hallgatók szövetkezeté? Ideje már. Utótt a tizenkettedik óra. (d. j.)

TÓTH TIHAMÉR REPREZENTANS MŰVEI:

Krisztus Király	250 lei
Tíz parancsolat I. rész	250 „
Tíz parancsolat II. rész	250 „
Hiszek egy Istenben	250 „
Hiszek Jézus Krisztusban	250 „

Az öt könyv együttes megrendelése esetén porto nincs.

„Erdélyi Lapok” könyvosztálya.

Elhallgatás helyett

A sajtó világában kitűnően bevált fegyver az elhallgatás. Hatásosabb, mint a leggyilkosabb támadás. A zsidó sajtó például világ-szerte ezt a taktikát üzi, amíg csak lehet.

Mi nem követjük ebben sem a példát. Jelentjük tehát, hogy Kolozsváron a napokban Népakarat címen új hetilap indult, amely „magyarpárti ellenzéki lapnak” nevezi magát. Elöl szerkeszti Kovács György, hátul Séra Zoltán. Mindketten egészen fiatalok, ha nem csalódnunk, egyetemi hallgatók és költők. A vállalkozásnak a célja nyilván annak az úrnek a kitöltése, ami a Falvak Népe néven hírhedt volt hetilap hirtelen megszüntével támadt.

Nehéz dolog ellenzéki politikát csinálni — a Magyar Párttal és a magyar egyházakkal szemben. Nem mintha nem volna ezeknek a szervezeteknek az életében semmi bírdlatraméltó jelenség. Már hogyne volna, hiszen emberek vezetik ezeket is. Másért nehéz. Azért, mert ezt a foglalkozást örök időkre kompromittálták az egymással versenyző szennylapok, az újságírói köntösben vildekedő sziguranca-üggyökök s az O. P. alakok többi kitarítottjai. Ezek egyebet sem csinálnak, mint piszkolnak mindent és mindenkit, akinek ezekhez a nemzeti organizációhoz csak valami köze is van. Legény legyen hát a gáton, aki ezzel a gyanúval megbirkózik.

Jóakarattal figyelemztetjük tehát ezeket az újabb fiatalokat, akiket egyébként nem ismerünk közelebbről s ezért semmi rosszat róluk feltételezni nem akarunk, hogy nem jól indulnak. Nem tartják ezeket a tanulságokat eléggé szem előtt.

Ilyeneket olvasunk ugyanis már ebben az első számban: „a Magyar Párt urainak, a grófoknak, bankároknak és ügyvédeknek a szent szövetsége” az oka minden bajnak, ami a magyar népet ma nyomja. Más helyen pedig versbe szedve azt olvassuk, hogy azon a hatalmas gyűlekezeten, ami a marosvásárhelyi nagygyűlés volt, mindössze annyi történt, hogy „urak nyüzsgöttek, keszeg grófok, bárók pókhasú bankárok, sunyi fiatalok, görcsösközű vénék, jóllakott ügyvédek...” s egyebet nem tettek, mint „a grófoknak földet, a bankárnak kölcsönt, ügyvédnek boltot...” követték!

Felhívjuk a szerkesztők figyelmét arra, hogy ezeket a fordulatokat részint bizonyos szűk körben megjelenő kiadványokból, részint a kormány sajtóirodájának a könyvmatosából tulságosan ismeri már mindenki. Az Universtul, meg a Viitorul is gondoskodott arról, hogy közhelyekké váljanak. Már csak ezért is valami újat, fordulatosabbat kellene kitalálni, ha valakinek komoly kifogása van az ellen, hogy a közéletben mágnások és ügyvédek is szerepeljenek. Különösen, ha az illetők fiatalok.

Végül pedig egyet nem értünk ezeknél a megmozdulásoknál, amelyek mindig a fiatalokat tolják előtérbe. Ha kevés nekik az, amit a meglevő magyar szervezetek a nemzeti érdekek védelmében művelnek, miért nem csinálnak ők maguk valami harciasabbat, merészebbet, meglepőbbet, eredményesebbet? Ki akadályozhatná azt meg? A kifogásolt vezetők semmiesetre sem, legfeljebb a hatóság. Azt pedig még az sem, hogy ennek a harciaságnak és eredményes fellépésnek népszerűség, elismerés, dicsőség legyen a magyar nép részéről a jutalma? Körültekintő tárgyferúséggel ezek a vezetők is tudnak a sérelmeinkről s az orvoslás módzatairól beszélni.

Nem gondolnak arra, hogy amikor a magyar nép vezetőit piszkolják anélkül, hogy maguk valami különbet tudnának alkotni, — védteleneket támadnak, olyanokat, akiknek a támadásáért még dicséretet is kaphatnak — éppen az igazán hatalmasoktól?

Az érdekelte előfizetőink szíves figyelmébe. Felkérjük t. előfizetőinket, hogy hátralekös és esedékes díjaikat címünkre átutalni sziveskedjenek, nehogy lapunk küldése ennek elmulasztása esetén, akadályba ütközzék.

Sivár háztájék?

„Feleségemet is, engem is elszomorított az a gondolat, hogy otthonunk 9 évi házasság után is oly sivár legyen. Mert egy hú kutya hízelgése és a kanárfütyt nem mindig elegendő ahhoz, hogy egy házat vidámsággal töltsön el. Jövőnkre is gondolnunk kellett. De őszintén szólva, félttem tőle. Egy ifjúkori „félrelépés” emléke kísértett folyton. Nem tudtam volna elviselni, hogy gyermekünk ebből kifolyólag bármit is szenvedjen. Végül az orvos megnyugtatót azáltal, hogy Pagéol kúrát írt elő. Most van egy egészséges, szép gyermekünk, miáltal az önök jóvoltából behatolt házukba a napsugár.”

T.... György,
Gaillac (Tarn.)

A Pagéol nemcsak a folyást szünteti meg, hanem egyidejűleg megöli a bacillusokat, a romboló gonococcusokat is, mert behatol a szervezet legrejtettebb zugába is. Alulról felfelé ható fertőtlenítő szer ez, amelynek hatása minden esetben biztos. A Pagéol meggyógyítja az összes gonorrhéa betegségeket... még a legrégebbeket.

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban.

Forradalom s ellenforradalom Kinában

Londonból jelentik: Kubában az egyre jobban erősödő kommunista mozgalom általános sztrájkjal fenyeget. Eddig több, mint 100 ezer munkás sztrájkol. A szerdai napon kiterjesztik a sztrájkot az építőmunkásokra is.

San Martin elhatározta lemondását, csak Battista diktátor kérésére tért el elhatározásától.

Havannából jelentik: Kubában változatlanul feszült a helyzet. A nemzeti szállót 3000 tiszt megszállva tartja. Az ellenforradalmár tisztek — akik nem akarják elismerni San Martin kormányát — a szállóban eltorlaszolták magukat s onnan néznek farkasszemet a szembenálló forradalmárokkal.

A tisztikar követelésére, hogy az új elnök mondjon le, San Martin ultimátummal válaszolt. Felszólította a tiszteket, hogy 36 órán belül egyezzenek meg a kormánnyal.

Az Associated Press havannai jelentése szerint a magán- és állami repülőtereken a gépekről leszerelték a légszűrőket, hogy a nemzeti szálló légi bombázását lehetetlenné tegyék. Az ellenforradalmár tiszteknél nagyszámú tengerész küldöttség jelent meg a szállóban s felajánlotta szolgáltaikat volt tisztjeiknek. Hír szerint a tengerészet szolgálatában álló gépészek kivétel nélkül a tisztekhez csatlakoztak, úgy hogy a San Martin kormány egyetlen hajóra sem számíthat.

Olcsó pénz és olcsó búza zuhanása Amerikából

Vadijedelem a dollár-infláció híre miatt

Newyorkból jelentik: Kedden elterjedt a hír a tőzsdén, hogy Roosevelt elnök lekötötte magát egy infláció mellett s a legközelebbi órákban megkezdődik a bankjegyszaporodás. A hír a tőzsdén futótűzként terjedt szét és vad dollárpánikot idézett elő. A külföldi bankjegyek iránt nagy kereslet indult és a dollár értéke 2 pontot esett. Egyre nagyobb arányokat ölt az amerikai tőkének Európába való menekülése.

Washingtonból jelentik: A mezőgazdasági minisztérium azzal a tervvel foglalkozik, hogy 35 millió bushel búzát exportál az amerikai árnál 20 centtel olcsóbban. A dumping-búza ügyletét a kormány 7 millió dollárral finanszírozza.

A katolikus világgyűlés végetért

Hétfőn és kedden még nagy ülésnapok voltak. Szerdán nagy zarándoklat indult Máriacellbe

Bécsből jelentik: Az osztrák fővárosban kedden véget értek a katolikus nagygyűlés ülésezései. Hétfőn délután volt a második nagy gyűlésezés 3 órakor, amikor a hitettség-ről s a keresztény szabadságról beszéltek. Kedden Hlond lengyel hercegérsek mondotta az ünnepi misét. Bécs 250 év előtti felszabadításakor Sobieski János lengyel király segítő hadai döntötték el a felszabadító harc sikerét. Ennek az emlékére volt az, hogy most a lengyelek hercegprimása volt az ünnepi mise celebrálójá.

Kedden délután volt a harmadik nagy ülésezés, amely alkalommal a német nép és a keresztény hűség témájáról tartottak beszédeket.

Este 6—7 óra között volt a Szent István-templomban az ünnepélyes hálaadó istentisztelet, amely a nagygyűlésezés befejezését jelentette.

Az osztrák kormány kedden este lakomát adott La Fontaine bíboros tiszteletére. A felkösztöntök során Dollfuss kancellár a pápára és a szentszékre, La Fontaine bíboros pedig Ausztriára és a kormányra ültette poharát.

Az osztrák fővárosból a bíbornokok közül Serédi Jusztinián magyar hercegprimás már kedden este elutazott. Hlond lengyel hercegprimás pénteken fog elmenni.

Szerdán La Fontaine bíboros még ünnepi misét tartott a Piffel bécsi bíbornokérsek emlékére épülő templom alapkövetésénél. Délután a Máriacellbe zarándokló közönségnek osztott pápai áldást. Még csütörtökön is a Szent István dómban ünnepi misét mond a pápai legátus, aztán az osztrák kormány különvonatán visszautazik Velencébe.

A Heimwehr-vezére a bécsi szociáldemokrata-uralom megszüntetését követeli

A német birodalmi nemzeti szocialisták hajlandók elfogadni Dollfuss osztrák kancellár új államrendjét

Bécsből jelentik: A török uralom alóli felszabadulás ünnepségei között a Heimatschütz is rendezett ünnepséget a felszabadító hadak osztrák vezérének, gróf Starhembergnek a szobránál. Starhemberg herceg, a hős leszármazottja mondott beszédet a szobornál. Beszéde során hűséget fogadalmat tett Dollfussnak, akit — a városháza épületére mutatva — arra kért, hogy legyen kemény.

— Bécs ősi német lakossága — úgymond — elviselhetetlennek tartja, hogy a bécsi városházán még mindig bolsevisták uralkodjanak. Bécsnek meg kell szabadulnia ettől az uralomtól. A kancellár ne várjon soká, hanem tegye meg azt, amit az osztrák nép elvár tőle.

Bécsből jelentik: Érdekes, hogy az osztrák félhivatalos távirati iroda Starhemberg herceg fenti beszédéből kihagyta azt a részt, amelyben a herceg Bécs vörös városháza ellen fordul. Viszont a Heimwehr hivatalos lapja szöveg szerint közli a beszédet, amelyben nyilvánvalóvá válik, hogy Starhemberg a szociáldemokrata párt elsöprését kérte.

Politikai körökben úgy tudják, hogy a Heimwehr csak abban az esetben hajlandó tovább támogatni Dollfussot, ha az a legélesebb intézkedéseket fogantatosítja a szociáldemokratákkal szemben. Azt is lehetségesnek tartják,

hogy a kormány már a legrövidebb időn belül betölti a szociáldemokrata pártot.

Rómából jelentik: Mussolini lapja, a Popolo d'Italia, az osztrák-német eseményekkel kapcsolatban megállapítja, hogy Dollfuss kancellár beszédében Ausztria új korszakát és az osztrák fasiszta állam megeremtését hirdeti. Ennek a megvalósítását Berlinből se fogják akadályozni. Berlinben éppen az olasz barátságos fellépés következtében az a felfogás kezd kialakulni, hogy az Anschluss kérdése már nem aktuális és hogy Ausztriára bízzák, hogyan irányítja sorsát. A németországi nemzeti szocialista körök azt is hangoztatják, hogy az ő osztrák elvtársaik a tekintélyi elv megvalósítását, s Ausztriának az ilyen elv szerinti kormányzását kívánták megvalósíttatni. Dollfuss most a hivatásrendi és erős tekintélytől függő államrendszert hirdeti. Ha Dollfuss ezt megvalósítja, végül is csak a nemzeti szocialista célkitűzéseket viszi keresztül.

Zürichi zárlat. Párizs 20.24 egynegyed, London 16.52, Newyork 365, Brüsszel 72.07 fél, Milánó 27.25, Madrid 43.25, Amszterdam 208.60, Berlin 123.40, Bécs 72.78, Prága 15.33, Varsó 57.95, Belgrád 700, Bukarest 308.

La Fontaine papai követet (bátori udvozn) ar immitter bíboros-hercegérsek, a bécsi katolikus világgyűlésen

Parnasszusi becsületbiróság, mint a Szépműves Céh legújabb ötlete

Tabéry válasza Kovács Lászlónak és Kádár Imrének

A *Helikon* és *Kontra Helikon* cikkekre Tabéry Géza ma a következő válasz-nyilatkozatot küldötte szerkesztőségünkhöz:

Igaz lelki gyönyörűséggel olvastam tegnap az *Erdélyi Lapok*-ban a tartalékú Kovács László Szépműves Céh-főnök és a bozontos szándéku szindirektor, Kádár Imre dr. e két komplementer sógor hozzám intézett leveleit. A romlottság mai világában igazán üdülés, ha az ember ilyen szép családi egyetértést tapasztal, mint e két sógoré, akik közül egyik az erdélyi irodalmat, a másik az erdélyi magyar színházakat ambicionálja befogni a közös családi politika szekere elé. Igaz, a sógoroknak sorsa is igen hasonlatos. A Céh-főnök sógort otthagya az erdélyi írók javarésze, értékes eleme. Otthagya a Céh beltagságát Bánffy Miklós gróf, Kemény János és Kós Károly is, ami azt jelenti, hogy nem kívánnak osztozni a felelősségben, ami a Céh-ből reájuk sugározna. A direktor sógort pedig otthagya a színházi publikum szimpátiája. Így elárvalva, valóban egyikük most már a sógorok, ami külön öröm nekem, legalább egyszerre, egy címre válaszolhatok nekik egycsapásra.

Ide hallgassatok tehát Imre és Laci!

Amikor Imre sógor levelét kezdetem olvasni a „Helikoni becsületbiróságról”, azt hittem, hogy multkorai cikkemnek azt a kitételel kérik tőlem számon, amiben azt írtam, hogy Imréről már lapban jelent meg, hogy hazudozik és becsületszavában nem hisznek emberek. Mily nagy volt azonban meglepetésem, amikor ehelyett multkorai cikkemnek csupán arra az állítására vonatkozólag ajánlottak parnasszusi becsületbiróságot, hogy költők mélyedjenek a kolozsvár-nagyvárad színház könyveibe és hallgassanak ki tanukat annak megállapítása végett, hogy Imre tettele tönkre színházainkat. Öszintén szólva egy ilyen helikoni becsületbiróságra vonatkozó javaslat előttem kissé magas és érthetetlen. Sem a Helikon, sem a Clair-kódex, sem a polgári törvénykönyv, sem a józan ész nem intézkedik, milyen formában kell egy ilyen szervet, költők könyvszakértői becsületbiróságát összeállítani. En elismerem, hogy a Helikonban vannak kitűnő költők, de nem látom, milyen szankciók alkalmazásával tudják e költők maguk elé idézni a színház kifizetetlen jegyszédőit és milyen jambus-szakértelem állapíthatja meg, hogyan vezették a kolozsvári színház könyveit? Különben sem azt állítottam, hogy a színház könyvvezetése nincs rendben, hanem csak azt, hogy a nagyváradi-kolozsvári színház a Kádár-éra alatt tönkrement. Ezt az állítást pedig a színház történelem-könyvéből lehet megállapítani a közönség

tanuskodása mellett. A közönség és én például Nagyváradon a színház tönkretételének tartjuk azt, hogy az elmúlt szezonban csak harminc előadás reprezentálta Nagyváradon a magyar színjátszást a Kádár-igazgatóság részéről. Ha nekem a nagyvárad színház közel másfélszázados történetéből kimutatnak még egy ilyen sovány esztendő, akkor hajlandó vagyok beismerni, hogy Kádár Imre nem tönkretette, hanem csodálatos virágzásba borította a kolozsvár-nagyvárad színházát.

Laci sógornak arra a szemfényvesztésére pedig, amelyből olyasmi világlanék ki, mintha a Szépműves Céh nyolevan kötetének már nem is bábája, hanem egyenesen a szülőapja volna ő, engedjétek meg, hogy röviden emlékeztetek idéztem a Szépműves Céh élet-történetét. Igaz-e, hogy Laci sógornon keresztül termett meg a Céh multbeli közkedveltsége és levitézett népszerűsége? Nem igaz! A Céh könyvsorozata jelentéktelen számú füzött példányokon kívül eredetileg is az amatőr-köttekre épült fel. Ez amatőr-köttek utolsó lapjain a Céh mindenkor feltüntetette olvasóit. Ezekből a névsorokból pedig mit lehet megállapítani? Azt, hogy a Céh könyvsorozata 1924-ben 350 olvasótaggal indult meg, mint hat erdélyi író vállalkozása. 1926-tól kezdve az erdélyi írók színe-java városról-városra járva, előadások tartásával növelte ezt az olvasótáborát. 1928-ban fel is nőtt ez az előadások révén a Céh erdélyi olvasótagjainak száma ötszázra, Bánffy Miklós gróf pedig Magyarországon szerzett a Céhnek tekintélyes számú pártolótagot. Mindez időpontig Kovács Lászlónak semmi dispoziációs hatásköre a Céh-nél nem volt. Nem volt neki abban sem része, hogy az Athenaeum Budapesten két-három ezer példányszámos másodikkiadásokat adott a Céh könyveiből, Kovács László szerepköre a Céh-nél 1930-ban jutott előtérbe. Ekkor az erdélyi olvasótagok száma mintegy százszal visszaesett. Ugyanez év őszén a Céh engem kiküldött Magyarországra, hogy az erdélyi olvasóközönség visszaesését a határon túli olvasóközönség megnyerésével próbáljam ellensúlyozni. Nyiregyházán, Miskolcon, Debrecenben, Békéscsabán, Szegeden, Pécsen és Győrön tartott előadásaimmal sikerült is a magyarországi olvasók számát cirka százharminccal szaporítani. 1931-ben meghalt Kuncz Aladár. Ebben az időpontban, mint a „Fekete Kolostor” hátlapján ellenőrizhető, a Céh olvasótagjainak száma Erdélyben 330, Magyarországon 210 volt. Kuncz halála után Kovács László teljes hatáskörrel rukkolt a Céh élére. Sikerült is a Céh-et odafejlesztenie, hogy annak ma már Erdélyben 144, Magyarországon 120 pártolótagja van. Kovács László tegnapi csendes válaszában háromszor lekopogtatja, hogy ő milyen szerencséskezű vezetője a Céh-nek. Ha e számok szerencsés kézzel tanuskodnak, akkor Laci sógor valóban megérdemelte, hogy az írók az ő fájós fejére kopogjanak!

Nem fontos ugyan a közönség szempontjából, de fontos az igazság szempontjából, hogy nem áll Kovács Lászlónak az az állítása sem, hogy rajtam és még egy meg nem nevezett írón kívül a Céh mindenkit kifizetett tehát érthetetlen, miért kellett Erdélyi Írói Rendnek alakulnia? A Céh többek között 1931-től kezdve az EMIR megalakulásáig, tehát körülbelül két éven át nem fizette ki a „Barlanghomály” verskötet szerzőjének honoráriumát. Nem fizette a Céh mindaddig Karácsony Benő kétkötetes regényének honoráriumát, amíg Karácsony öket bepereléssel meg nem fenyegette. Mai napig is tartozik a Céh Károly Sándor az „Ötszázadik emelet” írójának novellahonoráriumával. Bárd Oszkár Liszt-könyvéért arra hivatkozva, hogy ez a könyv „vastag”, nemhogy honoráriumot fizetett volna a Céh, hanem valami ezeregynéháyszáz

leies számlát prezentált a szerzőnek.

Nem igaz végül az sem, amit Laci sógor állít, hogy Tabéry Géza irigylit a Céh alkalmazottainak, vagy a Céh-tulajdonos Kovács Lászlónak pozícióját. Ha ezt Tabéry irigyelte volna, akkor nem utasította volna vissza ez előtt két évvel meglehetősen undorral a Céh-sógorságnak azt a Kós Károly hátamegett neki tett ajánlatát, hogy Kós Károly menesztése árán vegye át a Céh akkori vezetését.

Hogy a sógorok nevétséges gödörnek tekintik az Írói Rend mozgalmát? Legyen mulatságuk nekik is. Annyi bizonyos, hogy a Céh-sógorság megszabadult olyan művészi és morális tétélektől, mint Aprily Lajos, Berde Mária, Reményik Sándor és a többiek. Az is bizonyos, hogy azt a 144 olvasótag-számot, amivel a Céh ma dicsekedhetik, az Írói Rend már a jelen pillanatban is túlhaladta a hozzákapcsolódó olvasóközönségben.

Nem volt inyemre mindennek a kitergetése, nem is került volna az „Erdélyi Lapok” olvasói előtt ezeknek a megtárgyalására a sor, ha a Céh-sógorok oda nem hatották volna, hogy Erdély legjobb magyar íróinak mozgalmába belekössenek csakis azért, mert ezek az írók tovább nem vállalják a sógorság irodalmi jármát a fejük felett. Ezt a jármót és ezt a vezérkedést éppen úgy nem fogjuk játszani, mint ahogyan a parnasszusi becsületbiróság csörgőjét is mosollyal lehet félredobni! Hogy Kovács László erkölcsi és szellemi alapot nem lát az EMIR mögött, azon én nem csodálkozom. Ehhez érzék kellene, nem családi és parnasszusi „becsületbiróságok” végső kinban fogant mentőötlete, ahol más szalmaszálba kapaszkodni nem lehet. És legutoljára — ezen változtatni nem lehet — írók dolga és a közönség dolga, nem pedig vállalati főnököké vagy beamtereké, hogy eldöntsék merre megy az erdélyi magyar írás jövődjéje. A Céh megpróbálta ezt az irányt egy száz író magyar érzékenységet sértő munkája felé és Arany János balladailustrációinak „Vin si bere” felirata felé elterelni, nehogy erdélyi magyar írók műveit kelljen honoráriumot fizetni.

Írók és közönség fognak választani, Kovácsot és Kádárt követik-e, vagy pedig azokat, akik faképnél hagyták ezt a konzorciumot.

Tabéry Géza.

A nyilatkozatok sorát ezzel lezártuk és csak az eseményeket fogjuk a történet sorrendjében ismertetni, ha egyáltalán történni fog valami, pl. összeült a Kádár-féle becsületbiróság, ami azonban a Tabéry-nyilatkozat után nem látszik valószínűnek. A szerk.

Márványtáblát állít Kőváry László történetíró szülőházára a tordai Magyar Párt

Torda. Saját tud. Erdély örökérdemű, nagynevű történetírója: Kőváry László, tudvalevőleg Tordán született. A Szaniszló utcán Orbán Balázs utcával összekötő Kőváry utcában áll a kis földszintes, zsinolytetős öreg ház, ahol a nagy író született. A tordai Magyar Párt most tartott népes intézőbizottsági gyűlésén Torda jeles szülőtte emlékének kegyeletes hódolattal adózott. A dr. Gál Miklós tordai képviselő és magyar párti elnök elnöklésével megtartott gyűlésen Rass Károly ny. paptaná, a kitűnő esztétikus méltatta néhai Kőváry Lászlónak, a nagynevű historikusnak érdemeit, indítványozta, hogy születési házáat Torda magyar közönsége hálás kegyelete jeléül márvány emléktáblával jelölje meg. A gyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta el az indítványt s a kivitellel a vezetőséget bízta meg.

Dr. Gál Miklós elnök beszámolt a tordai választási rombolásokkal okozott kizárólag magyarok által szenvedett károk megtérítése iránt megindított akcióról, amely sajnos, a kárösszegek kiutalásáig ezideig nem vezetett. A kisiparosok és nyugdíjasok sérelmeit, a felekezeti iskolák 14 százalékos segélyét tárgyalták még s végül elhatározták, hogy az idej nagygyűlést novemberben tartják meg.

Egész könyvtárt
pétol a SPIRAGÓ:

**ELNOTTEK
KATEKIZMUSA**

A vallási ismereteknek és kitűnőbbek-
kötésű predikációs témáknak, elő-
adásoknak valószínűs kincsébánya.
15 nyelvre fordított és Németben
eddig 10 kiadás. — A három kötet, nagy
nyelvadformában, 1200 oldal, igen szép
és áttekinthető nyomdai kivitelben, a
pénz előzetes bevétele mellett.

kötve csak 420.— lei, füzve csak 360.— lei.
és portó. Utánvételt 20 lejjel drágább.

„Erdélyi Lapok” könyvosztálya

HIREK

Központi szerkesztőség:
Oradea—Nagyvárad, Str. Regele Carol II. 5
Telefon: 27.

Felöltszerkesztő: **Perédi György**

Kolozsvári szerkesztő: **dr. Sulyok István**
Ciaj, Piața Unirii 13. — Telefon 802.

1583
szeptember
14

Wallenstein születése

Van Dyck remek festményén úgy néz ki Wallenstein Albrecht Wencel császári tábornok, fridlandi herceg, a harmincéves háború császári fővezére, mintha a posztócéh elnöke volna: arcán, szemében a spekuláló kereskedő kifejezése. S ha jobban átgondoljuk harcokban és hadikalandókban gazdag életét, amelyet nemcsak kiüntetések, de vagyoni gyarapodások is kísérték, Van Dyck mesteri meglátásának kell igazat adnunk. Wallenstein, a német—cseh hadvezér soha sem mulasztotta el az alkalmat, hogy olcsó pénzért nagy birtokokat vásároljon össze. 1618-ban, a cseh felkelés idején a Habsburg-ház mellett harcolt s a felkelés elfojtása után a felkelők elkobzott birtokait olcsón összevásárolta és hamarosan Csehország leggazdagabb főura lett. 1623-ban kapta meg a hercegi rangot. 1626-ban meghátrál Bethlen Gábor seregei előtt, de egy év múlva meghódítja Mecklenburgot, Helsteint, Schleswiget és Jütlandot. Ezért a császártól Mecklenburgot kapta hűbérbe. 1632-ben Gusztáv Adolf svéd királyon arat győzelmet és kiveri Bajorországból. 1633-ban a franciákkal kezdett tárgyalást Wallenstein és a franciák fel is ajánlották neki a cseh koronát, de Wallensteinnek nagyobb tervei voltak, ő Pfalzt kívánta Mecklenburg helyett, amit a Gusztáv Adolfal vívott harcokban vesztett el. A tárgyalásai eredménytelenek maradtak s ezért vágytalanul a szászokra tört s kiűzte őket Sziléziából. 1634 január 12-én lemondott s a császár is megfosztotta a fővezérségtől. Egy hónap múlva árulónak is bélyegezték s császárhű tisztek 1634 február 25-én megölték. Érdekes alakja volt a német történelemnek, a 30 éves háború legkiemelkedőbb vezére. Tragikus és különös élete inspirálta Schillert híres művének, a Wallenstein-trilógiának megírására: ez a német irodalom egyik legszebb, legnagyobb alkotása.

Időjárás. A budapesti Meteorológiai Intézet jelentése szerint a következő huszonnégy órára: mérsékelt nyugati szél várható, egyes helyeken, főként nyugaton és északon esővel.

Az Epoca szerint Madgearu inflációt akar. Bukarest. Saját tud. Az Epoca tegnapi száma azt írja, hogy Mihalache mögött a stabilizáció kérdésében tulajdonképpen Madgearu maga áll, aki a külföldi adósságok fizetésének felfüggesztése után most az infláció megvalósítását forgatja fejében és valóságos összeesküvést szőtt a lei értékállandósága ellen. Ennek az összeesküvésnek az előharcosa Mihalache.

Huszonhatmillióig perlik Marosvásárhely városát sovinizmusa miatt. Saját tud. A dr. Dandea Emil polgármestersége idején történt még, hogy a marosvásárhelyi református egyház két malmától jogtalanul megvonta a város a villanyáramot. A villanyáramot a református egyház azért a vízihajtóerőért kapta cserébe, amelyet átengedett a városnak, hogy az annakidején épített villamoscentrale turbinája elég hajtóerővel rendelkezék a villamos világításhoz. A jogtalan és önkényes árammegvonás következménye több kártérítési és igényper lett, amelyek még ma is folyamatban vannak és amelyek végösszege már idáig közel 20 millió. Most ezekhez a perekhez egy újabb kártérítési perrel csatlakozott a Schwartz Testvérek malombérítő cég, amely ügyvédje útján 6 és félmillió keresetét Marosvásárhely város közönségével szemben tegnap nyújtotta be. Ime, a felelőtlen és sovén várospolitikának káros következményei

Iskola-cipők, torna-cipők

legjobb minőségben

REICHARD

cipőáruházban

Oradea.

A marosvásárhelyi rendőrbrutalitások a közgyűlés előtt. Marosvásárhely. Saját tud. Marosvásárhely város törvényhatósága hétfői közgyűlésén nagy feltűnést keltett dr. Bernády György és dr. Ferenczi Zsigmond tanácsstagok felszólalása. Dr. Bernády György kritizálta a városi adminisztráció hiányosságait, rámutatva az orvoslás módjaira. Bernády javaslatát a tanács magáévá tette. Dr. Ferenczi Zsigmond felemlítette azokat az inzultusokat, amelyek egyre sűrűbben érik a polgárság tagjait a rendőrség részéről. Marosvásárhely város polgársága legutóbb is — mondta dr. Ferenczi — 35 rendőrlégény fizetését vállalta magára, de ezt a közrend fenntartása érdekében tette, nem pedig azért, hogy szadista rendőrlégények védtelen polgárokat véresre verjenek, amint az történt Hadig János iparossal és legutóbb Sántha Ferenc tárogatóművésszel. Ilyen inzultusokért nem hajlandó fizetni a polgárság. Felkéri a polgármestert, hasson oda, hogy a rendőrség részéről ez a barbár magatartás megszűnjék, mert ha nem, kénytelen lesz javaslatot terjeszteni a tanács elé, amelyben kérni fogja a város részéről a rendőrlégénység számára folyósított fizetések beszüntetését. Dr. Ferenczi interpellációja osztatlan tetszést és helyeslést váltott ki. Végül a tanács a városi zeneiskola üresedésben levő énektanári tanszékére 7 pályázó közül Szilágyi Erzsébet énektanárnőt választotta meg, aki eddig is megelégedésre töltötte be Görnyéné Maleczky Mariska halálával megüresedett helyét.

* Agyvértdúlás, szívszorogás, nehéz légzés, félelemérzés, idegesség, fejfájás, lehangoltság, álmatlanság a természetes „Ferenc József” keserűvíz használata által igen sokszor megszüntethető.

Ilyen az élet a cseh—magyar határon. Budapestről jelentik: A mocsongyei Rajka község határában Modrovits Jakab 47 éves mosoni lakos muhart vágott, majd fűzfavesszőt faragott a Duna partján. Egyszerre egy cseh monitort pillantott meg, amint a Dunán lassan közeledett. Modrovits nem törődött vele, tovább foglalatzkodott. A monitorról egyszerre sortűz zúdult fel. Modrovits gyorsan lebukott egy fatönc alá s így sikerült megmentenie életét. Az esetről jelentést tett a hatóságnál. Egyelőre teljes homály fedi az okot, miért zúdítottak sortűzet a magyar területen tartózkodó emberre.

* Az Urodonal a leghatékonyabb szer a reuma, köszvény, arterialemeszesedés, ischias, idegesség, migrén és elhújasodás elleni védekezésben és harcban. A szervezetszervi huzavonyok ez a legbiztosabb és legerősebb kiválasztója.

Oltárokat, szobrokat

és mindennemű templomi berendezéseket

tervez és készít:

Szánthó László

oltárépítő

Temesvár, Király utca 11.

Uj rend a telefonálásnál. A telefonigazgatóság elrendelte, hogy a telefonközpont szeptember 15-től kezdve nem a „Centrala” (központ) szóval fog jelentkezni a hívásokra, hanem mingyárt kérdezni fogja: „număr?” (szám?) Erre a felhívónak nem kell hosszasan magyaráznia, hogy: „kérlem Nagysád, sziveskedjék nekem a 333-at adni”, hanem egyszerűen bemondja a kívánt számot és megkapja az összeköttetést. A telefonálásnál minden fölösleges szó elkerülése időmegtakarítást jelent, ami lehetővé teszi a gyorsabb kapcsolást és ugyanazon idő alatt sokkal több beszélgetés lebonyolítását. Ezt célozza a most bevezetett újítás, amely jelentéktelennek látszik ugyan, de végeredményében nagyon előnyösnek fog bizonyulni. A bejelentő hívásra továbbra is „Comanda” szóval fog jelentkezni.

Megoldották a prágai bőröndök holttestének rejteklét. Prágából jelentik: A néhány nappal ezelőtt két bőröndben talált holttest személyazonosságát a közszemlén sikerült megállapítani. A halott nővére kétséget kizáróan felismerte. Vraszka Otillió 23 éves, tótul, csehül, magyarul és németül beszélő leány, aki a felvidéki Breznón született és márciusban ment Prágába kiszolgáló leánynak. Rossz barátok társaságában elzüllött. Utoljára egy előkelő kávéházban látták. Egy őrmestert s egy 21 éves fiatal embert gyanúsítanak a gyilkossággal. A Prasseke Listi azt írja, hogy levelet kapott egy ismeretlen férfitől, aki magát a kofferes gyilkosság tettesének mondja. A levél 11-én kelt a következő aláírással: „A prágai utcai rém, aki mindenkinek az életét veszedelmezteti, X. Y. Károly”. A levél írója azt állítja, hogy a gyilkosságot ő követte el, le is írja részletesen a gyilkosság körülményeit, majd azt is, hogy hogyan darabolta fel a hullát és hogyan szállította el a pályaudvarra. A levél végül gunyolódik a rendőrséggel, hogy nem jutott a nyomára és azt állítja, hogy nem is lehet őt kinyomozni, mert senki sem látta őt együtt az áldozattal. A rendőrség egyelőre azt hiszi, hogy az írás apokrif.

Kirabolták a kasszát, míg a személyzet ebédelni volt. Déva. Saját tud. A dévai Löwy és Fiai nagykereskedő cég irodájába a déli rövid félórás szünet alatt valaki behatolt a padlásbejáraton keresztül s feltörte a cég nagy Wertheim kasszáját, amelyben a pénz és az ékszerek állottak. Elvitt mintegy 6500 lei készpénzt és a cégtulajdonos feleségének több, mint 60.000 lei értékű ékszert. A betörés annál is inkább feltűnést keltett, mivel a cégnek egyik tisztviselője csak félkettőkor hagyta el az irodát, viszont negyed háromkor az egyik tulajdonos már ismét bent volt az irodában.

Sztrájk a tomesvári Gyapjuiparnál. Temesvár. Saját tud. A Gyapjuipar R. T., mind a három szövődei osztályánál mintegy kétszáz munkás sztrájkba lépett. Az igazgatóság tíz százalékos bérrédukciónál akart életbe léptetni, ami ellen a munkások tiltakoztak. Kedden reggel elfoglalták helyeiket a gépek mellett, de nem dolgoztak és ugyanezt tették szerdán is. Megjelent a rendőrség és a munkakamara kiküldöttéi, de mind-éideig a tárgyalások nem vezettek eredményre.

Kávéházakban, vendéglőkben mindenütt kérje az „Erdélyi Lapok”-at.

Hogy esett egy református lelkész az irredentizmus vádjába. Temesvár. Saját tud. Pénteken a temesvári hadbírósg Gavallér Lajos nagyszalon-tai református lelkész irredenta ügyét fogja tárgyalni. A lelkész a tavasszal Kisperegére utazott, ahol a jegyző megkérte, hogy május 25-ike előtti vasárnapon a szószékről hirdesse ki, hogy ekkor lesz a hősök emléknapja. A lelkész lázas betegesen tartotta meg akkor vasárnap az istentiszteletet és véletlenül a következő vasárnapot jelelte meg a Hősök napjának. A kántor figyelmeztette, hogy május 25 nem vasárnapra, hanem csütörtökre esik. A lelkész nyomban helyreigazította tévedését még a templomban lévő iskolagyermek előtt és a tanítókat is kérte, hogy hirdessék ki az iskolában. A szülők tudomására is jutott a helyreigazítás. A román jegyző mégis irredenta vádat emelt a lelkész ellen, hogy akkor vasárnap a magyar Hősök napja volt. A lelkész szabadlábban van. Védelmét a Magyar Párt felkérésére dr. Skuteztky Miksa ügyvéd vállalta.

* Figyelmeztetés a beiratkozások alkalmából. Minden szülő legnagyobb gondja a gyermekek egészsége. Ezt pedig a gyermek csak akkor tudja megőrizni, ha hűlés, felfázás s nátha veszerelmei ellen védelemben részesül. Az már bebizonyított tény, hogy ezek a betegségek főképpen az átázott cipők révén támadják meg a szervezetet, ennél fogva elsősorban melegen és szárazon kell tartani a gyerekek lábát. Ezt pedig legjobban Reichard-féle megbízható cipőkkel érheti el. Az iskolában erős iskola-cipő, otthon puha és meleg házcipő, a testgyakorláshoz rugalmas és könnyű tornacipő legjobb módja a hűlés elleni védekezésnek. Tornacipők minden iskola által előírt kivételben Reichard cipőáruházban szerezhetők be, Oradea.

Intézeti fehérneműk, harisnyák, takarók

nagy választékban, legolcsóbb napi árakban
Cziller Imre áruháza Oradea.

A nagyenyedi római katolikus elemi iskola új tanítói. A nagyenyedi katolikus hívek sok áldozattal tartják fenn 200 éves katolikus egyházközségük közel százéves elemi iskolájukat. Most is nagy erőfeszítéssel gondoskodott két új tanítónak az ellátásáról. Az egyháztanács és a közgyűlés a katonai szolgálatra bevonuló Feigl Imre kántor-tanító helyét Nadasdy Gyula csikménasági kántor-tanítóval töltötte be, amely választást az erdélyi püspöki főhatóság is megerősítette s Nadasdy állomását el is foglalta. Nadasdy Anna igazgató-tanítónót nyugdíjba helyezték. Helyére az egyháztanács — tekintve az iskolaévközpontját, Berindán Emilia volt dicsősézmártóni tanítónót hívta meg és e meghívás megerősítéséhez felterjesztéssel fordult a püspöki főhatósághoz. Nadasdy Anna igazgató-tanítónót az egyháztanács ünnepies búcsúban fogja résziesíteni búzgó és eredményes szolgálata jutalmául.

* Hasszorulás, rossz emésztés, erős bomlási és erjedési folyamat a gyomor-bélhuzamban, bélbaktérium- és gyomorsavtúltengés a természetes „Ferenc József“ keserűvíz használata mellett visszafejldnek. Számos orvos a **Ferenc József** vizet mindkét-nembeli felnőtteknek és iskolás gyermekeknek kitűnő sikerrel rendel.

Életmentő macska. London cicarajongó köréi tegnap nagy ünneplésben részesítettek egy angora macskát, amely két gyermek életét mentette meg doromboló éberségével. A cica vasárnap hajnalban felköltötte háziasszonyát és keserves nyávogásával nem hagyta addig nyugodni, amíg az asszony félálomban füstszagra nem lett figyelmes. A megrémült anya ijedten ugrott fel s legnagyobb megdöbbenésére, a szomszéd szobában alvó gyermekeinek ágya mellett lobbogó lángot vett észre. A macska nagy veszélytől mentette meg a házat. Az idejében felriadt családnak percek alatt sikerült eloltani a veszélyes szobátüzet, amely rövidzárlatból keletkezett.

* Amikor száz idegen szem vizsgálja, pl. tánc közben és színházban, akkor frizurájának sok bírálóga tekintetét kell kibírnia. Azért gondoljon idejében arra, hogy haját a „Feketefejú“ Shampoo-nal ápolja.

A nagyváradai kereskedők a nagyváradai iparkamarához akarnak tartozni. Nagyvárad. Saját tud. A Kereskedő Társulat választmányi ülésén Pucser Károly elnök bejelentette, hogy Kolozsváron most folynak az iparkamarai választások, amelyre azonban, dacára annak, hogy Szilágy megyében a nagyváradai társulat, annak legszámtöbb tagja, meghívást nem kapott. Ez a mellőzés, amely Nagyvárad kereskedő társalmát érte és mert a távolság miatt sem érdekük, hogy a kolozsvári iparkamarához tartozzanak, arra készíti őket, hogy csatlakozzanak a nagyváradai iparkamarához. Az átkapcsolódáshoz szükséges tudnivalókat a társulat elnöke már beszerezte és a választmány egyhangulag elfogadta a nagyváradai iparkamarához való csatlakozást.

Adományok. „Elhomályosuló szemek könyörgése“ című cikkünkre a következő adományok érkeztek kiadóhivatalunkba: Földényi Böske Lajos 100 leit, Gáspár István Hegyköz 50 leit, Lengyel Mária Etéd 20 leit, Constantiny Irén Szászrégen 100 leit, Naridsay Ilonka Szászrégen 10 leit, Naridsay Gizike 10 leit. — A vak tanító Kollárik Gyula részére: Lengyel Mária Etéd 100 leit küldtek. — Az összegeket rendeltetési helyükre eljuttattuk.

* A gonorrhoea elhatalmasodásának a meggátlása nem lesz olyan nehéz, ha a megfertőzöttek a megbetegedés első jelénél eléggé lelkiismeretesek lesznek tartózkodni és Pageol használni. De az aggság rettegeit prostata-hipertrofiáját is gyógyítja a Pageol. Hogy eme félelmetes baj elkerülhető legyen, minden 40 éven felüli ember el ne mulasszon egy Pageol kurát. Minden gonokokusz, staphylococcus, streptococcus és Koch-féle bacillusoktól okozott fertőzést azonnal és kíméletlen uton eltávolít.

A fecske

Nem ment el, itt maradt. Talán makacs-ságból, vagy kíváncsiságból, hogy mi lesz itt ezután? Talán azért, mert igen megszerette a gliciniás kerítést. Ki tudhatná, hogy egy ilyen kicsi szárnyas jószágoknak milyen rugók mozgatják az elhatározását...

Reggelként hangos, tüntető csicsergéssel jelenti, hogy szembeszállt a fecskemzedék tradícióival és itt maradt nálunk.

Hát nem lesz üres a fecskéfészünk!

De vajjon hogyan lehetne megmagyarázni egy ilyen kis oktandi jószágnak, hogy nem tart sokáig az ő féktelen örvendezése. A nap sugara elfogy, a virágok meghalnak és ő engedelmesen fogja lehajítani megdermedt makacs fejcsékjét a zúzmarás rögökre...

Mert a törvénnyel szembeszálló Magdolnára várnak a betániái otthonok, a tékozló fiút megvédi az atyja és az eltévedt báránykát is hosszasan keresi a jószívű pásztor... De ugyan mi történhet egy fecskével, amely szembeszállt a naprendszernek örök törvényével?

Egy barna rög megosztja vele jégvirágos, csipkés szepjedőjét, — ennyi az egész!

— Te ostoba kis csicsergő jószág, — hát érdemes ezért úgy szeretni a mi levegőnket, földünket, napsugarunkat?...

Jázmín ág ringatja ablakom alatt, onnan néz be a szobámba parányi, csillogó szemével:

— Te nagy darab ember, hát azt hiszed, hogy másutt is van napfény, levegő meg virág? Azt én már jobban tudom, hogy neked és nekem, sehol a világon nincsen, bárhogy is keressük!

A jázmínbokor helyeslően bólint és aranyos levelekkel telik meg a rozsdaszínű pázsit. (—s).

Feldúltak egy kriptát az ótordai temetőben. Torda. Saját tud. Simon András volt főszolgabíró családi kriptájának befallazott bejáratát ismeretlen tettesek kibontották s az így kinagyított részen bemásztak a kriptába, ahol Simon Andrásnak és feleségének koporsóit feltörték. A csontokat mindkét koporsóból kiszórták, a két halott koponyáját messze gurították. Megdöbbenő látványt nyújt a brutális kegyeleltétéssel feldúlt kriptá, amelynek földjén szanaszét hevernek a megzavart nyugalma holtak csontjai. A sirralók valószínűleg ékszerük után kutattak. A vandál rablókat nyomozza a rendőrség, de még eredmény nélkül.

Az árokba borította a zöltséges kofát az autó. Dicsősézmártónból jelentik: Balázsfalva határában egy sebesen rohanó kolozsvári autó elütötte Jordan Ilieff bolgár kertész zöltségekkel megrakott szekereit. A hátulról kapott lökés a szekeret az útmenti árokba fordította s utána az autó elrobogott. A zöltségárus könnyebb sérüléseket mászott ki a zöltségei alól, míg az autó vezetője ellen megindult az eljárás. Amint utólagos megállapítást nyert, az autó 306-os kolozsvári számmal volt ellátva.

Hármas katasztrófa a monzai autóversenyen

Mario Borzachini (az első balról jobbra), Giuseppe Campari a legkiválóbb olasz versenyzők és gróf Csajkovszky francia versenyző az olaszországi Monzában megtartott gyorsasági versenyen, a pálya kanyarodójánál szörnyet haltak. Campari gépe felborult, Borzachini beleeszeladt, gróf Csajkovszky gépe pedig felrobbant és porráégett vezetőjével együtt.

Tíz a...

Drá...
csakú...
— han...
„életb...
A mosz...
világon...
jelenet...

Aki...
rehetett...
és lefo...
tov vár...
honabiz...
szociáli...
ban egli...

—
tartózt...
Per...
ról a l...
gyökér...
lésről...
ság egy...
csak a...
Szólni...
előbbin...
rofona...

—
el száz...
bonáva...
tartózt...

Kés...
rozott...
sék új...
nyilván...
nűen a...
hat ma...
gabona...
nyakár...
san pat...

A...
mit ser...
egy-egy...
Szinte...
a tétov...
kon vi...
„Jaj!...
Fol...
új elnö...
zottak...
társ vo...
négyész...
Az...
ideig m...
végre e...

—
A...
Ily...
gált sz...

◆◆◆◆◆

*
cukor...
József...
belek...
emész...

Re...
tud. A...
szomba...
sor ké...
adta, a...
ennek...
hivásá...
a kirá...
Legutó...
mán j...
résere...
gényeg...
számu...
igazolá...
iratait...
Ez az l...
utcán...
maztál...
szüksé...
György...
Zsigm...
Joan...
zöltük...

SPORT

Sárosi a center és Kalmár a középfedezet Svájc ellen

— Morár Teofil vagy Joksiacs vezeti le a mérkőzést —

Budapestről jelentik: Nádas Ödön és Fábrián Pál tegnap végleg összeállította Magyarország válogatott csapatát, amely vasárnap a svájciak ellen játszik. Amint tegnap már előre jeleztük, a két kapitány Sárosi György centeresatársága mellett döntött. A centerfedezet Kalmár lesz. S bár legutóbb rendkívül gyengén játszott — olyan klasszisú játékos, akinek most nagy kedve van játszani és megbizonyíthatja, hogy a magyar futball még számíthat rá. A válogatott csapat csütörtökön délután a Phöbusszal játszik tréningmérkőzést.

Tegnap egyébként váratlanul lemondott a belga Langenus, a mérkőzés bírója. Közölte, hogy miután a vasárnapi osztrák—cseh mér-

kőzésre előbb kérték fel, a Magyarország—Svájc mérkőzés vezetését nem vállalhatja. Az MLSz ezután táviratozott a svájciaknak és arra kérte őket, válasszanak a nagyváradi Morár Teofil és a zágrábi Joksiacs között. Még nem jött válasz Svájcból.

A svájciak egyébként szombaton délután érkeznek meg, tizenöt játékost hoznak magukkal és csak a mérkőzés előtt jelölik ki a tizenegy harcost. 500 svájci futballdrucker kíséri őket. A mérkőzés után a svájciak egy hétig Magyarországon maradnak s azután — Belgrádba utaznak a világbajnoki selejtező mérkőzés lejátszására.

Bukarestben játszik le a román-jugoszláv világbajnoki selejtező-mérkőzést

— Románia Svájjal Zürichben találkozik —

A futballvilágbajnokság román csoportjának hosszasan vajudó elődöntő rendszere végre megoldódott a FIFA határozatával. Miután a felek ismeretesen egymás között békésen nem tudtak megegyezni, a FIFA a következő döntést hozta:

Jugoszlávia szeptember 24-én játszik Belgrádban Svájc ellen. Románia Jugoszlávia ellen Bukarestben és Svájc Románia ellen Svájcban. Az elődöntő, amint látható, egyfordulós rendszer alapján kerül lebonyolításra, oly formában, hogy mindegyik ország egyik ellenfelét saját hazájában fogadja, míg a másikkal idegenben mérkőzik. A rendszer ilyen alapon teljesen igazságosnak mondható, amelyet úgy Románia, mint Svájc megnyugvással fogadott. Nagy kérdés

azonban, hogy mit szól ehhez Jugoszlávia, amely ezzel éppen arra kényszerül, ami ellen a barátságos tárgyalások folyamán a legjobban tiltakozott. A Balkán Kupában elszenvedett 5:0-as vereség után semmilyen körülmények között sem akart Romániával újból Bukarestben találkozni, hanem a nagy revansot egy belgrádi találkozásra szánta.

A román szövetség egyébként elhatározta, hogy a szeptember 17-iki Magyarország—Svájc meccsre egy megfigyelőt küld Budapestre, hogy a svájci csapatról ismereteket gyűjtsön. Ez a megfigyelő, amint értesülünk, Luchide Octáv főtitkár lesz.

Szombaton a Nemzeti ellen, vasárnap a III. kerületi FC ellen játszik a NAC

A NAC már régen nem játszott Nagyváradon. A zöld-fehérek vezetősége belátta, hogy jogos a közönség panasza, hogy az együtttest mindenhol lehet látni, csak idehaza nem. Éppen azért most egy nagyszerű kettős programot készített elő. Szombaton és vasárnap két budapesti első ligabeli csapatot lát vendégül: a Nemzetit és a III. kerületi FC-t.

Ezuttal mindkét nap a NAC fog szembenállni a két neves magyarországi profi csapattal. Az ellenfeleket azt hisszük, nem kell bemutatni. A Nemzeti alig három hete 7:2-re verte Budapestben a kolozsvári Universitát, a III. ker. FC pedig Magyarország negyedik elit csapata, vasárnap a miskolci Attilát győzte le. Két évvel ezelőtt a NAC 6:2 arányú vereséggel küldte haza a III. kerületi FC-t és ezért akar ez most revansot venni. Mindkét mérkőzést a Károly-pályán tartják meg, fél 6 órai kezdettel.

Az előrelátó tenniszversenyek váratlan eredményekkel végződtek. A női egyes döntőjében az aradi Somogyi Klári 6:0, 6:3 arányban verte a nagyváradi Ziszovits Lenkét. A férfi egyes döntőben az olasz Morpurgo báró 6:2, 6:8, 6:1, 6:2 arányú vereséget mért Poullieffre, míg a férfi párost a Réti—Hamburger pár nyerte, a döntőben 6:2, 6:4, 6:4 arányban verve a Schmidt—Welvart kettőst.

A Menzel—Erachwinkel pár nyerte Magyarország páros bajnokságát a Kehrling—Aussen pár ellen. Eredmény 6:3, 6:4. Ezek után minden magyar bajnokság külföldre vándorolt.

Az osztrák futballválogatott vasárnap Prágában a csehekkel mérkőzik. Ugyanakkor Bécsben a második garnitúra, mint Bécs—Prága találkozik.

Cseh II-1, a Hungária játékosát, kórházba szállították gyomorfekélye miatt.

Crisana—Juventus 3:3 (3:1). Kedden délután játszották le Bukarestben a barátságos mérkőzést. A Juventus szerzi meg a vezetést, a Crisana 3 góllal (Barátky, Bonáz, Máté) felel. A második félidő utolsó 5 percében lött 2 góllal kiegyenlített a Juventus.

Temesvári edzőt kap a nagybányai Tricolor. Temesvár. Saját tud. Krausz Ferenc (Poldi) ismert futballista, aki azelőtt a TAC csapatában játszott, majd mint versenybíró tevékenykedett, Nagybányára távozott s a Tricolor edzője lesz.

A torinói főiskolai világbajnokságokról

A berlini Pflug Erhard (balról) a 100 m. síkfutásban 10.6 mp.-es idővel lett első. Az olasz Cerati (középen) a 3000 m. síkfutásban 8 p. 43 mp.-es idővel verte az amerikai Mac Cluskyt. Az amerikai Fuqua (jobbról) a 400 m. síkfutásban győzött a két német Voigt és Metzner előtt.

APRÓNHÍRDETÉSEK

Különítele.

Egy saroküzlet október 1-re kiadó. Értekezni: Nagyvárad, Halász u. 39.

Zenker Margit szabátszati iskolájában újabb tanfolyam kezdődik szeptember 1-én Schlauchtér 2.

Iskolabárázó gyermek vagy diák ellátásra felvétetik, cím: Alex Russó 2. (volt Karoly-utca) Velen-cén.

Az E. Gojdu liceum első osztályából kimaradt vagy felvételi vizsgát nem tett tanulók magán uton való módszeres és lelkiismeretes előkészítését vállaljuk. A jó eredményt eddigi működésünk biztosítja. Dr. Czumbel Károly és Szeri Andor tanító. Jelentkezés a Stark iskolában. Nagyvárad Regele Ferdinand ut 26/a.

Lakás

Háromszobas mellékhelyiségekkel álló, szép lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Bathányi u. 10, emelet.

Modern háromszobás, fürdőszobás lakást keresek, lehet külvárosban, Phoenix-traffic Szilágyi Dezső u. 6.

Négyszobás, modern lakás kiadó november 1-re. Szaniszió utca 27. szám.

Kétszobás emeleti udvarilakásösszes mellékhelyiséggel azonnalra kiadó. Str. Moldova No. 18. (Kálvária utca).

Egy parkettás szoba mellékhelyiségekkel szeptember 15-től kiadó. Nagyvárad, Gerliczy-u. 6.

Két- és háromszobás, fürdőszobás lakások november 1-re kiadók, Berkovits Ferenc-utca 38.

Kétszoba, konyha, előszoba minden mellékhelyiséggel november 1-re kiadó. Bethlen-u. 24.

Kiadó lakás. Háromszobas, konyha, fürdőszoba és mellékhelyiségekkel ellátott modern magánház augusztus 15-re, Strada Dolavrance (Ritoók Zs.) 40. kiadó.

Egy szoba, konyha szeptember 15-re kiadó. Petru Rareş (Péter-u.) 12 sz.

Kiadó azonnalra a fő- vagy diák ellátásra felvétetik, cím: Alex Russó 2. (volt Karoly-utca) Velen-cén.

Adás-vétel.

Egy teljesen új vagy egy alig használt komplett hálszoba-butor eladó Cim: Hritz cukrászda, Nagyvárad, Széles-u. 48.

Mézttermelőktől mézet veszek. Kérek ajánlatot. Joó Lajos, Oradea, Take Ionescu (Körös-u.) 24.

30 év óta fennálló fényképeszeti műterem a város legforgalmasabb helyén sűrűn eladó. Szabó Dénes Oradea. Str. Gen. Moşoiu. 2.

Eladó egy zongora és egy nagy ebédő-szőnyeg Körös-u. 15.

Keresek kizárólag jókarban lévő, jobb márkájú motorkerékpárt. Szász István Gyergyószentmiklós, Vákár tivárokk üzlete.

Egy fával és egy kokszszal fűthető, jókarban lévő vaskályha eladó. Horváth, Nagyvárad, Fürdő-utca 14.

Levelezés.

Tanév jellegre lovél van, kérjük átvenni kiadóhivatalkánknak.

Alkalmazás

Elsőrendű tőke-szegédet azonnalra keresek. Röllich Parcul Stefan cel Mare 19 Oradea.